

Калюжний Р.А., д.ю.н., професор
Гелбутівський М.О., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВПЛИВ ПРАВОТВОРЧОСТІ НА ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Активність України в сфері правотворення в останні роки суттєво збільшилася. Проте важливо відзначити деяку хаотичність у цій діяльності, що обумовлена надмірним впливом відомчих і корпоративних інтересів, та викликами сьогодення, пов'язаними зі збройним вторгненням РФ. Зрозуміло, що законодавство повинно відображати перш за все інтереси суспільства в цілому, але в деяких випадках це не завжди враховується. Також варто відзначити, що законопроекти уряду не завжди піддаються всебічній соціально-економічній експертизі.

Трансформація законодавства, як зазначає М. Хаустова, відбувається під впливом певних чинників: застосування норм міжнародного права в рамках національного (пряма дія нарівні з чинним законодавством України норм міжнародного права, стаття 9 Конституції України); примат норм міжнародного права над нормами національного права; норми міжнародного права включаються у внутрішнє право (інкорпорація) [1, с. 76]. Для того, щоб законодавство України було ефективне, необхідно, щоб суб'єкти правотворчості та нормопроєктування були професійними. Багато залежить ще й від якості прийомів і засобів створення, зміни, припинення дії та систематизації нормативно-правових приписів [2, с. 15]. Зауважимо, що в деяких випадках суб'єкт права, маючи теоретичні знання, не має необхідного досвіду для того, щоб унеможливити несприятливі наслідки введення закону в дію. Доволі часто суб'єкт права законодавчої ініціативи не має достатніх знань для того, щоб без попередніх консультацій, без експертизи, проведеної відповідними фахівцями, створювати якісний нормативно-правовий акт.

Правотворчість – це діяльність зі створення (зміни чи скасування) норм права. За визначенням І. Онищука, «юридична технологія – це ресурсно забезпечена складна юридична діяльність, що містить систему логічно взаємозалежних операцій, зумовлена рівнем розвитку правової системи суспільства. Така юридична діяльність ґрунтується на знаннях про оптимальну взаємодію юридичних та юридично-технічних засобів, що вживається для досягнення певних правових цілей і тягне за собою певні юридичні результати» [3, с. 144–145]. У межах нормативного підходу юридична технологія розуміється як певні правила (норми) юридичної діяльності, порядок застосування та використання методів і прийомів

підготовки та прийняття юридичного рішення як результату юридичної діяльності, що здійснюється відповідно до принципів та прийомів технологічних операцій [4, с. 25].

Правотворчі технології якісно впливають на трансформацію законодавства України. На сьогоднішній день помітні такі тенденції міжнародної та національної правотворчості: у континентальному праві межі правотворчості звужуються, а в загальному (англійському) праві межі правотворчості розширюються вищими судовими органами. У державах – учасницях ЄС відбувається звуження меж національної правотворчості. Технології правотворчості романо-германського типу правової системи відзначаються високим рівнем організованості та нормативності. Натомість англо-американський тип характерний тим, що в механізмі правового впливу, який є середнім за рівнем нормативності, поєднані нормативні приписи як статутного, так і прецедентного права. На шляху до запровадження в Україні судового прецеденту як офіційного джерела права вже здійснено декілька кроків. Положенням статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року практику ЄСПЛ визнано джерелом права, а також встановлено право та обов'язок судів щодо застосування європейських прецедентів у правозастосовній діяльності. Частиною 6 статті 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року встановлено обов'язковість висновків щодо застосування норм права, які викладені в постановах Верховного Суду для інших судів.

Отже, правотворчі технології якісно впливають на трансформацію законодавства України, а тому дуже важливо, щоб державний сектор і громадянське суспільство залишилися партнерами у формуванні національного законодавства, та боротьбі за встановлення демократичних принципів і цінностей, насамперед у контексті намірів України приєднатися до Європейського Союзу.

Література

1. Хаустова М.Г. Правова трансформація: теоретичний аспект. Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. ст. за матеріалами II Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М.В. Яновського і В.С. Семенова у 2 ч. (Харків, 21 листоп. 2016 р.). Харків, 2016. Ч. 1. С. 75–87.

2. Луць Л. Роль юридичної техніки у правотворчості. Юридична техніка: доктринальні основи та проблеми викладання: тези доповідей та повідомлень учасників науково-практичної конференції (Харків, 30 вер. – 1 жовт. 2015 р.) / за ред. В. Комарова, І. Шутака. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. С. 15–17.

3. Онищук І.І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: дис ... канд. юрид. наук: 12.00.01; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2013. 224 с.

4. Стецик Н.В. Деякі аспекти технології судової правотворчості. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. Вип. 1. № 10. С. 1–6.

УДК 341.1(043.2)

Калюжний Р.А., д.ю.н., професор
Гринько Д.О., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВИХ ЦІННОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

У процесі взаємодії з ЄС, Україна акцентує увагу на зміцненні демократичних інститутів, розвитку правової культури та забезпеченні прав громадян. У цьому аспекті визначення та втілення пріоритетних правових цінностей є не лише вимогою сучасного часу, але й стратегічним кроком для подальшого розвитку України та утвердження її позиції на міжнародній арені. Тому перед сучасними дослідниками постають нові виклики й завдання, що зумовлюють необхідність вивчення динаміки та значення правових цінностей в умовах нинішнього розвитку України.

Сучасні умови розвитку нашої держави, а також її бажання бути в європейському товаристві цивілізованих держав свідчать про юридичну відповідальність нашої держави по забезпеченню захисту основних прав і свобод людини та громадянина. І хоча в умовах воєнного стану чи в інших складних обставинах, коли застосовується доктрина войовничої демократії, наврядчи можна залишатись толерантним до всього, що відбувається, очевидно, що належна реалізація деяких цінностей ускладнюється, змінюється їх пріоритетність і вплив, але в Конституції України наголошено, що права і свободи людини, та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності України [1], тому правові цінності в Україні не втрачають своєї значущості навіть під час збройної агресії РФ.

Взагалі категорія «цінність» означає певне благо, загальне позитивне значення тих чи інших явищ для окремої людини та соціальних спільнот. Це універсальне й багатовимірне явище, що поширюється практично на всі сфери людського життя. Вона відображає сутність і водночас становить умову повноцінного існування суб'єкта, об'єктів певних суспільних відносин. Цінності є своєрідним культурним «кодом», специфічність якого зумовлена тим, що кожна культура породжує свою, лише їй притаманну ціннісну систему [2, с. 208].

Так, виходячи з положень ст. 2 Розділу I Договору про ЄС (Маастрихтського договору) від 7 лютого 1992 р. базовими цінностями ЄС